

Nemzetközileg egységes bibliográfiai leírás a monografikus kiadványok számára

Tömörített szöveg Az ISBD(M) rövidített változata

(Az IFLA Katalogizálási Bizottságának tervezete, amelyet az ISO/TC-46 WG 6 elé terjesztett a Washingtonban, 1974. november 14-15-én tartott értekezleten. ISO-szám: ISO/TC 46/WG 6 (IFLA-2) 27.)

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

Az ISBD(M) hatálya és célja

Hatály. A monografikus kiadványok nemzetközi egységes bibliográfiai leírása - a továbbiakban: ISBD(M) - a nyomtatásban megjelent monografikus kiadványokra - a továbbiakban: kiadványokra - vonatkozóan rögzíti a leírás követelményeit, meghatározza a leírás elemeinek sorrendjét és szabályozza a leírásnál alkalmazandó központosítási rendszert.

Cél. Az ISBD(M) elsődleges célja a bibliográfiai tájékoztatás nemzetközi továbbadásának elősegítése. Ezt a következők által éri el: 1. lehetővé teszi a különböző forrásokból származó leírások cseréjét, 2. elősegíti a leírások értelmezését a nyelvi korlátok ellenére, 3. elősegíti a bibliográfiai leírások átalakítását géppel olvasható formára.

Felhasználás. Az ISBD(M) rendeltetése, hogy minden leírási adatot felöleljen, amely a legkülönbébb bibliográfiai tevékenység során szükséges lehet. Ezért a benne található elemek lényegesek lehetnek az egyik vagy másik ilyen tevékenység számára, de nem valamennyinél. Megengedett az elemek szelekciója, a kiválasztott elemeket azonban az előírt ISBD(M) sorrend és központosítás betartásával kell közölni.

Az ISBD(M) alkalmazásával létrejött leírást rendszerint nem önállóan használják, hanem az legtöbbször csupán része a katalógus vagy más bibliográfiai jegyzék tételeinek. A tételek elrendezésére szolgáló rendhatározó tényezők (fej. stb.) kívül esnek az ISBD(M) hatályán, ezekkel a szabvány nem foglalkozik.

AZ ISBD(M) RÖVIDÍTETT VÁLTOZATA

Az ISBD(M) rövidített változata az ISBD(M) teljes szövegének tömörítését tartalmazza. Megadja az elemek sorrendjét és részletezését, valamint az előírt központosítást. A leírás egyes szakaszain belül azonban nem foglalkozik minden részlettel, amelyek szükségesek lehetnek a nemzeti bibliográfiai intézmények vagy egyes könyvtári katalógusok bibliográfiai leírásainál. Viszont kielégítheti a kisebb könyvtárak vagy tájékoztatói rendszerek és dokumentációs központok bibliográfiai leírásának szükségleteit.

AZ ELEMÉK SORRENDJE

1. szakasz. A cím és a szerzősége vonatkozó közlés
 - 1.1 Főcím
 - 1.2 Párhuzamos címek, egyéb címek és egyéb ciminformációk
 - 1.3 A szerzősége vonatkozó közlések
2. szakasz. Kiadás
 - 2.1 A kiadásjelzés
 - 2.2 A kiadással kapcsolatos szerzőség
3. szakasz. Impresszumadatok
 - 3.1 A megjelenés helye
 - 3.2 A kiadó
 - 3.3 A megjelenés éve
4. szakasz. Terjedelemadatok
 - 4.1 A lapszám és/vagy a kötetek száma
 - 4.2 Az illusztráció közlése
 - 4.3 Méret
 - 4.4 Mellékletek
5. szakasz. Sorozat
6. szakasz. Megjegyzések
7. szakasz. A nemzetközi egységes könyvszám, a kötés és az ár
 - 7.1 ISBN
 - 7.2 Kötés
 - 7.3 Ár

KÖZPONTOZÁS

Az ISBD(M) elemeit (az első szakasz első elemén kívül) előírt központosítás vezetibe.

Az előírt központosítást spácium előzi meg és követi, a pont (.) és a vessző (,) kivételével, ezeket csupán követi a spácium^x. A többi központosítást, ha előfordul, a szokásos szóközzel adjuk meg.

A következő központosítási jelek használatosak a leírás valamennyi vagy a legtöbb szakaszában:

- a) Szögletes zárójel ([]) használatos olyan adat jelölésére, amely a szakasz számára kijelölt elsődleges forráson kívül eső helyről származik. Az elsődleges forrásokat az egyes szakaszok tárgyalásánál feltüntetjük.
- b) Három pont (...) jelöli bizonyos szakaszokban az elem egy részének elhagyását.

Az ISBD(M)-ben használt központosítási jelek a szokásos központosítási jelek, továbbá az egyenlőségjel (=), a dőlt vonal (/), és az et-jel (&). Egyenlőségjel előzi meg a párhuzamos címet vagy a párhuzamos sorozati címet. Dőlt vonal előzi meg a szerzősége vonatkozó közlést. Az et-jel előzi meg a mellékletek közlését.

Pont, spácium, kötőjel, spácium (. -) használandó valamennyi szakasz elválasztására a következőtől. Amennyiben az egyik szakasz új bekezdéssel vagy tipográfiailag

^x Az előírt központosításban a zárójelek egységet alkotnak, ezért a kezdő zárójelet csak megelőzi, a befejező zárójelet csak követi a spácium.

világosan elválik a következőtől, a közbeeső pont, spácium, kötőjel, spácium elhagyható vagy az előző szakasz végén ponttal (.) helyettesíthető.

AZ ELEMEEK RÉSZLETEZÉSE

1. SZAKASZ: CÍM ÉS A SZERZŐSÉGRE VONATKOZÓ KÖZLÉS

1.1 A főcím

Meghatározás: A kiadvány tulajdonképpeni címe

Az információ elsődleges forrása: A címlap

Megelőző központosítás: nincs

Magyarázó megjegyzések: A főcímet úgy adjuk meg, ahogyan az a leirandó kiadványon található: transliterálva, ahol szükséges.

Példák The way of electron

Zarys dziejów bibliografii w Polsce

A túlságosan hosszú főcím rövidíthető, de a kezdő szavaknak meg kell maradniuk, és a rövidítés nem mehet az értelem rovására. A kihagyott szavakat három ponttal (...) helyettesítjük.

Példa Allergothérapie spécifique et thelassothérapie...

1.2 Párhuzamos címek, egyéb címek és egyéb ciminformációk

Párhuzamos címek

Meghatározások: A főcím más nyelven vagy más írásmóddal

Az információ elsődleges forrása: A címlap

Megelőző központosítás: Egyenlőségjel (=)

Példa = Introduction to the morphology of the blood

Egyéb címek

Meghatározás: Olyan cím, amely nem a főcím vagy a párhuzamos cím

Az információ elsődleges forrása: A címlap

Megelőző központosítás: Kettőspont (:)

Egyéb ciminformáció

Meghatározás: A főcímen, a párhuzamos címen ill. egyéb címen kívül minden olyan kifejezés, amely a címben jelenik meg és kiegészítő információt tartalmaz a kiadvány jellegéről.

Az információ elsődleges forrása: A címlap

Megelőző központosítás: Kettőspont (:)

Példa Shetland sanctuary: birds on the Isle of Noss

1.3 A szerzősége vonatkozó közlés

Meghatározás: A kiadvány szellemi vagy művészi tartalmának létrehozásával kapcsolatos személyek vagy testületek közlése.

Az információ elsődleges forrása: A címlap
Megelőző központosítás: A szerzősége vonatkozó első közlés előtt dőltvonal (/).
A szerzősége vonatkozó második vagy további közléseket pontosvessző (;) előzi meg.

Példák Piaget, education and teaching / [by] D.W. McNally
The education of children from the standpoint of theosophy / by
Rudolf Steiner; translated by W.B.
/ translated by J.B. Phillips
/ edited by Charles Wright

2. SZAKASZ: KIADÁS

2.1 A kiadásjelzés

Meghatározás: A kiadvány kiadásának vagy lenyomatának közlése a kiadvány által használt kifejezésekkel, szabványos rövidítések alkalmazásával.

Az információ elsődleges forrása: A címlap, egyéb előzékek és a kolofon.

Megelőző központosítás: Pont, spácium, kötőjel, spácium (. -)

Példák . - 3rd ed.

. - 2e ed.

. - New, and rev. ed.

2.2 A kiadással kapcsolatos szerzőség

Meghatározás: Kifejezetten az adott kiadás, tehát nem a mű valamennyi kiadásának szerzőségére vonatkozó közlés

Az információ elsődleges forrása: A címlap, egyéb előzékek és a kolofon

Megelőző központosítás: Dőlt vonal (/)

Példa . - 3rd ed. / revised by C.D. Scott

Kétség esetén, ha nem állapítható meg, hogy a közlés csupán az adott kiadásra vagy valamennyi kiadásra vonatkozik, a közlés a cím(ek) után adandó meg.

3. SZAKASZ: IMPRESSZUMADATOK

3.1 A megjelenés helye

Meghatározás: Az a város vagy helység, ahol a kiadványon megadott kiadó székhelye van.

Az információ elsődleges forrása: A címlap, egyéb előzékek, a kolofon

Megelőző központosítás: Pont, spácium, kötőjel, spácium (. -)

Példa . - London

Magyarázó megjegyzés: Ahol több megjelenési hely van a kiadványon és egyik sincs legfontosabbnak kiemelve, a leírásban az első megjelenési helyet adjuk meg, egyéb megjelenési helyeket szükség esetén tüntettünk fel.

Példa Berlin ; Köln ; Frankfurt am Main

3.2 A kiadó

Meghatározás: A kiadó neve, amely rövidített formában is megadható, amennyiben félreérthetetlenül megérthető és azonosítható.

Az információ elsődleges forrása: A címlap, egyéb előzékek és a kolofon

Megelőző központozás: Kettőspont (:)

Példák : Bietti

: Macmillan

3.3 A megjelenés éve

Meghatározás: A leírandó kiadvány megjelenésének éve.

Az információ elsődleges forrása: A címlap, egyéb előzékek, a kolofon

Megelőző központozás: Vessző (,)

Példa , 1974

4. SZAKASZ: TERJEDELEMADATOK

4.1 A lapszám és/vagy a kötetek száma

Meghatározás: A lapok összefüggő tömbjének száma, vagy (többkötetes kiadványok esetében) a kötetek vagy a részek száma

Az információ elsődleges forrása: Maga a kiadvány

Megelőző központozás: Pont, spácium, kötőjel, spácium (. -)

Magyarázó megjegyzések: A lapok nagyobb összefüggő tömbjében az utolsó számított lapon megjelenő számot jegyezzük le lapszámként. Ha egy kiadvány lapjainak száma egy nagyobb mű részeként adott, az első és utolsó lapszámot jegyezzük le. Kisebb lapszámtömböket figyelmen kívül hagyunk.

Példák . - 323 p.

. - 768 S.

. - 231-784 p.

. - 3 vols

. - 2 Bände

4.2 Az illusztráció közlése

Meghatározás: Annak a közlése, hogy a könyv illusztrált és/vagy a benne foglalt illusztrációk típusának leírása

Az információ elsődleges forrása: Maga a kiadvány

Megelőző központozás: Kettőspont (:)

Magyarázó megjegyzések: Annak a ténynek a jelölésére, hogy a kiadvány illusztrált, az "ill." rövidítést használjuk. Az illusztrációk típusainak jelölésére megfelelő szót vagy rövidítést alkalmazunk. Az illusztrációk vagy az illusztrációk típusainak száma megadható, amennyiben könnyen megállapítható.

Példák : ill.

: ill., térképek, portrék

: 31 térkép

4.3 Méret

Meghatározás: A kiadvány magassága centiméterekben

Az információ elsődleges forrása: Maga a kiadvány

Megelőző központozás: Pontosvessző (;)

Példa ; 31 cm.

4.4 Mellékletek

Meghatározás: A leírandó kiadványt kísérő bármilyen anyag leírása

Az információ elsődleges forrása: Maga a kiadvány

Megelőző központozás: Et-jel (&)

Magyarozó megjegyzés: A mellékleteket azzal a szóval vagy kifejezéssel írjuk le, amely jelzi az anyag jellegét.

Példák & árjegyzék

& atlasz

5. SZAKASZ: SOROZAT

Meghatározás: Annak a sorozatnak a címe, amelybe a kiadvány tartozik a kiadványon szereplő formában, továbbá a kiadvány sorszáma a sorozaton belül és az Időszaki Kiadványok és Sorozatok Nemzetközi Azonosító Száma (ISSN), ha ez ismert.

Az információ elsődleges forrása: Maga a kiadvány

Központozás: A sorozati címet pont, spácium, kötőjel, spácium (. -) előzi meg. A sorozaton belüli kiadványszám előtt pontosvessző (;) áll. Az ISSN-t spácium vezeti be. Az egész sorozati közlés kerek zárójelbe kerül. Ha a kiadvány egynél több sorozatba tartozik, valamennyi sorozati közlést külön kerek zárójelbe téve adjuk meg.

Példák . - (Modern history series)

. - (Biology today ; vol. 31)

. - (The critical idiom ; 34 ISSN 0000-0000)

6. SZAKASZ: MEGJEGYZÉSEK

Meghatározás: A leírásban közlendő bármely kiegészítő információ

Az információ elsődleges forrása: Bárhonnan

Megelőző központozás: Pont, spácium, kötőjel, spácium (. -)

Példák . - Bibliográfiát tartalmaz

. - Angol kivonat 318-323 p.

7. SZAKASZ: AZ ISBN, A KÖTÉS ÉS AZ ÁR

7.1 Nemzetközi Szabványos Azonosító Könyvszám (ISBN)

Az információ elsődleges forrása: Bárhonnan

Megelőző központozás: Pont, spácium, kötőjel, spácium (. -)

Példa . - ISBN 0-7131-1646-3

7.2 Kötés

Meghatározás: A kötéstípusnak, amelyben a kiadvány megjelent, rövid közlése

Az információ elsődleges forrása: Bárhonnán

Megelőző központosítás: Spácium

Példa ISBN 0-85020-025-3 Vászonskötés

7.3 Ár

Meghatározás: A kiadvány kiskereskedelmi ára számokban, a pénznem szabályos rövidítésével, jelével

Az információ elsődleges forrása: Bárhonnán

Megelőző központosítás: Kettőspont (:)

Példák : £3.25

\$11.40

(Ford. HORVÁTH Magda)

MAGYAR HOZZÁSZÓLÁS

A. ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

a) Teljesen egyetértünk az ISBD(M) rövidített formában való közreadásával és szabványosításával. Ez további ösztönzést ad a kisebb könyvtárak és dokumentációs intézmények gyakorlati munkájához, ugyanakkor a rövidített változat nemzetközi szabványosítása előmozdítja a teljes szöveg használatát és nemzeti szabványosítását is.

b) Az ISBD(M) rövidített változata igen jó tömörítése a teljes szövegnek, ugyanakkor világos, egyértelmű, szerkezete logikus, jól áttekinthető. Általában valóban a leg-
alapvetőbb szabályokat emeli ki, a részletkérdéseket jól mellőzi, s a teljes szöveg önismétléseitől mentes. Mivel szabályait a végső képletekig egyszerűsíti (meghatározás - az információ elsődleges forrása - megelőző központosítás - magyarázó megjegyzések) és a szabályokat mindig azonos sorrendben közli minden adatelelemnél, a szabályzat kezelése a lehető legegyszerűbb.

c) Ugyanakkor mégis úgy érezzük, hogy szükség van némi kiegészítésre, bővítésre (ezekre alább, a B. C. és D. alatt térünk ki). A tömörítésnek ugyanis áldozata lett számos olyan szabály, amely a kisebb könyvtárak számára sem nélkülözhető.

d) Problematikus a tervezet címe. Helyesebbnek tartanánk a cím végének olyan módosítását, hogy "a monografikus kiadványok számára" helyére "a könyvek számára" kerüljön.

E javaslatunk indoka az, hogy a "kiadványfaj" és a "bibliográfiai szint" két külön dimenziója keveredik a cimalkotásban. Nem szükséges részletesen elemeznünk a kérdést, elég utalnunk az UNISIST Reference Manual for machine-readable bibliographic descriptions 8-10. lapjaira. Mint a 10. lapon található táblázat mutatja, a fogalmi felosztás a következő: